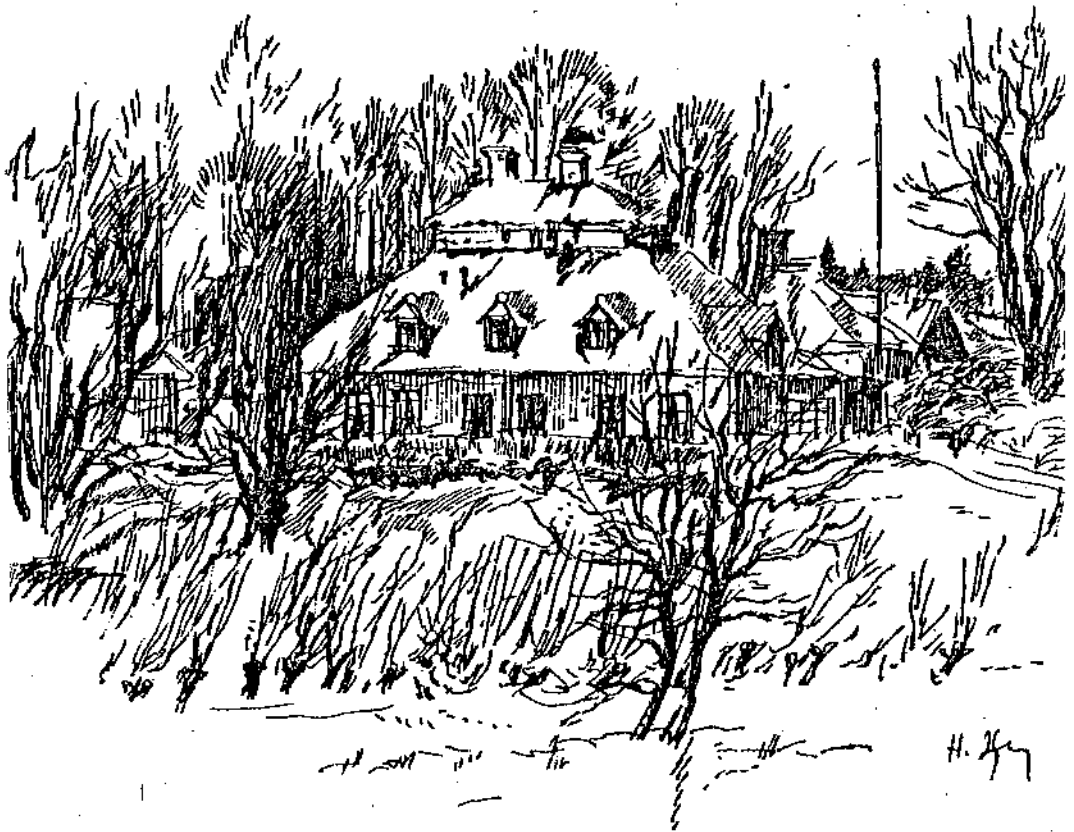

16
STRÖMMA
hembygdsförening
mars 1984

"Corpes de logi Fågelbro Säteri"

nr 10 1904
STYRELSE OCH FUNKTIONÄRER:

LARS ROSEN	ordförande	tel. 410 62
Alrotsvägen 2		
SIGVARD LÖNNQVIST	v ordförande	401 45
Fågelbrovägen 1		
OLLE OHLSSON	kassör	400 33
Måsvägen 27		
GUDRUN GRÖNDAHL	sekreterare	400 80
Alrotsvägen 1		
THOMAS MELIN	ledamot	407 22
Västertorp, Strömma		
Alice Tannsjö	suppleant	430 44
Hans Björkenfeldt	"	401 87
Elsie Lindgren	"	400 40
Britt-Marie (Bittan) Ohlsson	suppl.	411 85
Hans Lindström	revisor	405 52
Åke Eriksson	"	404 68
Ulla Jonsson	revisorsuppl.	405 52
Tommy Hedlund	valberedning	405 36
Åke Lindgren	"	400 40
Margareta Berg	festkommittén	404 41
Lolo Tannsjö	"	403 76
Gun Eriksson	"	404 68
Ingvor Nilsson	"	412 42
Birgitta Ekström	"	401 80

Gudrun Gröndahl och Lolo Tannsjö har renskrivit och redigerat.

Hans Björkenfeldt har komponerat fram- och baksidan
Författarna är själva ansvariga för sina artiklars innehåll.

Plocka gärna material ur vår tidning men var snäll uppge källan.

TIDNINGEN GES UT MED STÖD FRÅN KULTURNÄMNDEN.

Ord. har ordet...

Vi inom Strömmaområdet, Fågelbro, Didriksdal, Malma, Långstrandsudd mfl platser har plötsligt fått ett gemensamt problem att samlas kring. Vi som normalt brukar ha små triviala problem att fundera över har med ens känt att här är det angeläget att så många som möjligt ställer upp.

Några vill göra stora revolutionerande förändringar i vår miljö och omgivning.

Reaktion: stor gemensam samling, telefonerna går varma. Människor som bott på samma plats i årtal men ej känner varandra får helt plötsligt kontakt, man diskuterar och reagerar, och blir medvetna om att vi behöver varandra, hjälpas åt.

Detta är positivt, kanske behövs en sådan här speciell fråga någon gång ibland som gör att vi lämnar våra egna små revir och börjar prata med varandra.

Hoppas för övrigt att upprustningen av Fågelbro kan lösas på ett för alla någorlunda acceptabelt sätt. Fågelbro behöver rustas upp.

Den 31 mars har vi årsmöte. Vi har haft stora problem med att kunna skaffa fram lämplig lokal för mötet. Vi har alltid problem att kunna ordna lokal för våra olika sammankomster. Tänk om vi alla kunde känna föreningens lokalfråga som en hjärtesak, ett måste.

Kanske kunde vi då lösa den här för oss så angelägna frågan.

Välkomna till årsmötet.

Vi hörs och ses

Iasse

4
DAGORDNING VID ÅRSMÖTET DEN 31 MARS 1984.

- 1 Mötets öppnande
- 2 Val av ordförande och sekreterare för mötet
- 3 Fråga om mötet stadgeenligt utlysts
- 4 Val av 2 justeringsmän
- 5 Verksamhetsberättelsen
- 6 Revisionsberättelsen
- 7 Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
- 8 Val av ordförande för kommande verksamhetsår
- 9 Val av 2 styrelseledamöter och 2 suppleanter för vardera 2 år.
- 10 Val av 2 revisorer och 1 revisorsuppleant.
- 11 Val av ledamöter i valberedningen
- 12 Val av festkommitté
- 13 Fastställande av årsavgift 1985.
- 14 Behandling av motioner
- 15 Frågor rörande medlemsbladet
- 16 Fråga om ungdomsverksamhet
- 17 Övriga frågor
- 18 Mötet avslutas

Ledamöter valda till årsmötet 1985: Olle Ohlsson
Thomas Melin

Ledamöter valda till årsmötet 1984: Sigvard Lönnqvist
Gudrun Gröndahl

Suppleant valda till årsmötet 1985: Alice Tannsjö
Bittan Ohlsson

Suppleant vald till årsmötet 1984: Hasse Björkenfeldt
Elsie Lindgren

Har Du några förslag till nya namn ring valberedningen:
Åke Lindgren telefon 400 40 eller Tommy Hedlund 405 36.

Årsmöte

i Matsalen, Lilla Skolan, Hemmesta.

Lördagen den 31 mars klockan 18.00.

Sedvanliga ärenden.

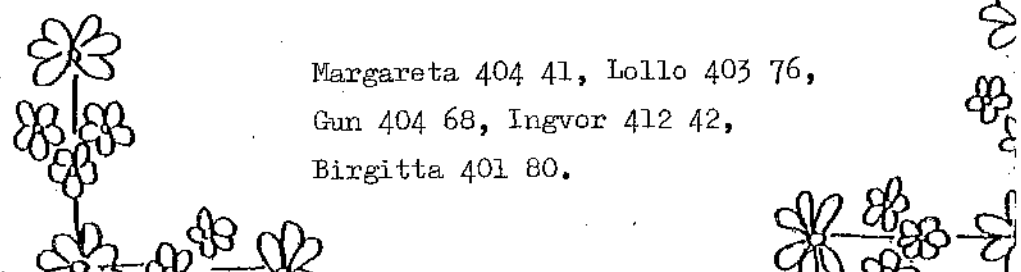
Hembygdsgruppen visar en del av det material föreningen äger.

.....

Vill Du stanna kvar efter mötet, för att vi ska ha lite trevligt tillsammans, vill festkommittén att Du ringer till någon av dem en vecka före, så de får veta ungefär hur många mackor och öl och kaffe de skall ordna.

V Ä L K O M M E N !

Margareta 404 41, Lollo 403 76,
Gun 404 68, Ingvor 412 42,
Birgitta 401 80.

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 1983 - 1984.

Föreningens styrelse har under verksamhetsåret haft följande sammansättning:

ordförande	Lasse Rosén
v.ordförande	Sigvard Lönnqvist
kassör	Olle Ohlsson
sekreterare	Gudrun Gröndahl
ord.ledamot	Thomas Melin
suppleant	Alice Tannsjö
"	Hans Björkenfeldt
"	Elsie Lindgren
"	Bittan Ohlsson

Föreningens revisorer har varit Hans Lindström och Åke Eriksson. Suppleant Ulla Jonsson.

Valberedning Åke Lindgren och Tommy Hedlund.

Styrelsen har under året hållit 10 protokollförda möten.

Inom och utom styrelsen arbetar medlemmar i arbetsgrupper med allehanda uppgifter. Som ex. nämnes:

En grupp bevakar ansökningar och ärenden rörande byggnationen på hembygdstomten: Olle Ohlsson och Bengt Berg.

En grupp bevakar möjligheterna att få till stånd en boll- och lekplan på hembygdstomten: Thomas Melin, Lasse Rosén, Sigvard Lönnqvist och Olle Ohlsson.

En grupp arbetar med dokumentation av gamla torp och hembygdens historia: Britt-Marie Ohlsson, Gudrun Gröndahl, Alice Tannsjö och Sigvard Lönnqvist.

En festkommitté bestående av Margareta Berg, Lolö Tannsjö, Gun Eriksson, Ingvor Nilsson och Birgitta Ekström.

Studiecirkelar har under året pågått i ämnen Dokumentation, Dräktsömnad och Spånad.

Föreningen har under året haft ett flertal sammankomster såsom:

Gökotta med vandring

Valborgmässofirande på Hembygdstomten

Friluftsgudtjänst " "

Sommarfest " "

Båtutflykt till Sandskär

Fest på Malma med dans

Besök på Vaxholms Fästnings Museum

Julpyssel för barnen

Bokens Dag - Utställning och servering i Stavsnäs skola.

Styrelsen har redovisat samtliga aktiviteter och lämnat övrig information till medlemmarna genom medlemsbladet som utkommit 4 gånger under året.

Styrelsen ber att få tacka för det gångna året och hoppas på ett bra fortsatt samarbete och ett fint kommande år för Strömma Hembygdsförening.

LASSE SIGVARD OLLE GUDRUN THOMAS

ALICE HASSE ELSIE BITTAN

FÖRENINGEN ÄR UTE OCH TIGGER SAKER TILL:

lotterivinster - saker till försäljning

saker till loppmarknad - garnrester -

kanske egna tillverkade saker som kan säljas i ett hantverks-stånd?

En del personer har redan hört av sig, och det passar vi på och tackar för.

Resultaträkning för år 1983

Kostnader.

Trycksaker kontorsmateriel	1,636:45
Möten utflykter	349:90
Porto telefon	1,142:90
Försäkringar	210:--
Medlemsavgifter	210:--
Övriga kostnader	328:--
Byggkostnader	4,503:--
Hembygdsforskning	1,954:36
Fasta kostnader hembygdsgård	703:--
Inköp för försäljning	2,675:--
Till hembygdsfond	2,258:60
Årets överskott	12:74
<u>Summa</u>	<u>15,983:95</u>

Intäkter.

Medlemsavgifter	7,905:--
Anslag	2,000:--
Lotterier fester	1,905:50
Gåvor	20:--
Övriga intäkter	1,895:--
Räntor	2,258:45
<u>Summa</u>	<u>15,983:95</u>

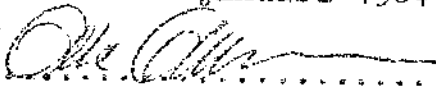
Ingående balans 83-01-01

<u>Tillgångar.</u>		<u>Skulder.</u>	
Kassa	125:73	Fond ungdom	13,388:--
Postgiro	1,881:10	Hembygdsfond	11,453:40
Bank	24,034:45	Balans. översk.	831:98
	<u>26,041:28</u>	Årets vinst	367:90
			<u>26,041:28</u>

Utgående balans 83-12-31

<u>Tillgångar.</u>		<u>Skulder.</u>	
Kassa	146:82	Fond ungdom	12,000:--
Postgiro	72:90	Hembygdsfond	15,100:--
Bank	28,092:90	Balans. översk.	1,199:88
	<u>28,312:62</u>	Årets vinst	12:74
			<u>28,312:62</u>

Strömma i januari 1984

Olle Ohlsson Kassör

3
Föreningens brev till AB Fågelbro Säteri.

Kopia för kännedom till:

VÄRMDÖ KOMMUN: byggnadsnämnden, kulturnämnden,
hälsovårdsnämnden

LÄNSS TYRELSSEN: naturvårdsenheten
planenh.

VÄGFÖRVALTN IN GEN

| Värmdö 1984-01-13

AB FÅGELBRO SÄTERI
H & CO TOMAS HAGMAN ARKITEKTKONTOR
GREV TUREGATAN 10
114 46 STOCKHOLM

Strömma Hembygdsförening, som representerar
271 medlemmar, har till ändamål

att värna om och vårda hembygdens miljö
och dess kulturarv och föra det vidare
till kommande generationer,

att aktivt medverka till vård och bevaran-
de av dess natur och kultur, landskaps-
miljö och fornminnen,

att till kommunala myndigheter, bussbolag,
landsting och länsstyrelse föra fram för-
slag och krav vid samhälls- och miljöpla-
nering,

att samarbeta med kommunala organ och
kulturorganisationer inom verksamhetsom-
rådet samt stimulera till initiativ som

gagnar bygden och dess utveckling.

Detta är några utdrag ur vår förenings stadgar. Vi ser det därför som vår uppgift att inkomma med några åsikter om de planerade projekten vid Fågelbro.

Vi har under många år sett Fågelbro förfalla. Det har varit en önskan från oss alla att en gång få se den fina gården rustad igen. Därför ser vi positivt på att byggnaderna renoveras eller byggs om enligt planerat förslag. Och att angränsande marker skall öppnas och vårdas

Om man sedan ser till områdesplanen som helhet ställer vi oss negativa. Mest på grund av storskaligheten. Fågelbro-området kommer att tillföras ytterligare minst 2000 st personer. Som jämförelse kan nämnas att hela Ingaröns befolkning uppgår till samma antal, men på en 5 ggr så stor yta.

Om de nya planförslagen genomförs, kommer mängder av tätortens innevånare att lockas till Stockholms skärgård. Man lockar med närheten till salta havsvikar och skärgårdsmiljö. Förutsättningarna för dessa människor blir knappast vad reklamen avser. Man kommer att få trängas vid de futtiga, ca 750 m, strandområden, som är otillgängliga, både för bad och fiske. Det blir ett stort slitage på naturen.

Föreningen är mycket tveksam och negativ till förslaget om placering av planerad marina. Med hänsyn till det redan svårt förorenade vattnet, där redan den nu relativt starka genomfarts- trafikerna stör det myckna fågellivet och de närboende fastighetsägarna.

Båttrafiken kommer sannolikt att ställa till kaos vid Strömna Bro, på grund av tätare broöppningar. Vidare kan man förutsätta att den ökade fordonstrafiken över bron gör problemen ännu större.

Beträffande placeringen av 400 fritidshus, gränsar det området till Våmfjärden och Storsjön. Båda dessa vatten är ovanligt rena. Framförallt Storsjön. Det är något unikt och får inte förstöras. Det planerade området är för stort tilltaget - även - om det flyttas till en annan del av Fågelbro. Folktätheten gör att naturen runt om kommer att slitas ner och ta obotlig skada.

Fågelbrolandet har en mycket rik flora och ett fågelliv som vi alla är skyldiga att så långt som möjligt bevara.

Vad vi vill säga är alltså, att vi är positiva till förslaget, som gör det möjligt att låta Fågelbro återuppstå och tillföra bygden ett nytt liv. Dessutom skapas nya arbetstillfällen. Men vi är negativa till placeringen och storleken på marinan och kolonilotterna. Det är vår förhoppning att även Ni ska förstå och känna ansvar för att rustningen av byggnaderna ur kultur-miljö-synpunkt inte får ta så hårt på natur-miljön som Ni planerat. Naturen är långt svårare att reparera jämfört med byggnader.

STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING

Lars Rosén
Ordf.

/ Gudrun Gröndahl
Skr.

TILL SALU.

Föreningen har köpt in ett antal av den första kartan över Stockholms Skärgård. Den är från 1600-talet. Tryckt i färg på tjockt papper. Lämplig att rama in. Beskrivning till kartan medföljer. Pris 30:- kr/st.

Dekaler att sätta på bilen har vi låtit tillverka. Dels transparenta, dels vita. Texten är Strömme Hembygdsförening.

Ring till Olle telefon 400 33 när Du beställer.

Kommer även att säljas på årsmötet.

Det var en kvinna från Madeira,
som skulle tapetsera.
Hur hon jobba och slet,
är det ingen som vet,
för ingen har sett henne mera.

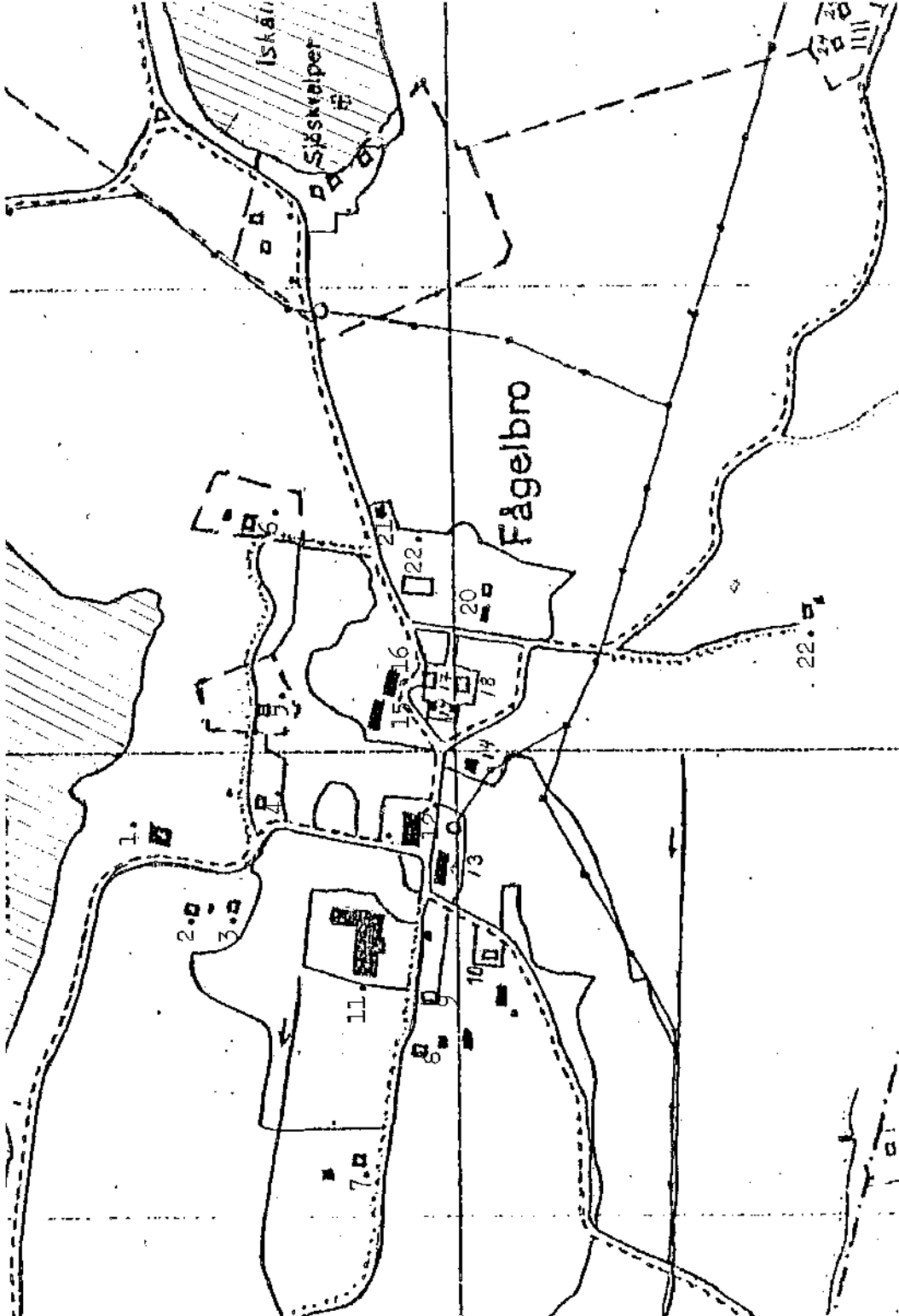
JULPYSSELSTUND.

Marie och Yvonne Rosén bjöd barn under 7 år på en trevlig julpysselstund, söndagen den 18 dec. En fin tradition som vi hoppas kommer att fortsätta även kommande år.

Karta över Fågelbro med beskrivning vad de olika byggnaderna kallas och hur de använts. 11

1. Arb.byggnad, Folkets Hus, idag bostad och ateljé. Byggår ca 1910-15.
2. Hönshus, svinhus. Nu bostad. Byggår ca 1909.
3. Kusk- och förmansbostad. Nu uthyrd. Byggår ca 1909.
4. Arbetarbostad för 3 familjer. Byggår ca 1911.
5. Förvaltarbostad. Nu uthyrd. Byggår ca 1914.
6. Kontoret. Byggår ca 1918.
7. Förmansbyggnad. Byggår ca 1915-18.
8. Arbetarbostad - statarlänga. Byggår ca 1915 - 18.
9. Arbetarbostad - statarlänga. (Flåskoset) Byggår 1900 - 03.
10. Rättare- och trädgårdsmästarebostad. Byggår ca 1905.
11. Ladugård och logar. Byggår 1913-14.
12. Stallet. Nu garage. Blixten antände stallet 1930. Återuppbyggdes.
13. Lider och malbod. Brann ner 1943. Återuppbyggdes.
14. Smedja. Brann 1965. Återuppbyggdes.
15. Hönshus. Byggår ca 1918.
16. Magasin. Byggår okänt.
17. Huvudbyggnad åt norr. Nu uthyrd. Byggår 1720.
18. Huvudbyggnad åt söder. Beboad av fam. Vinge. Byggår 1720.
19. Flygelbyggn. Pigkammare. Mangel- och materialbodar. Byggår 1720f.
20. Trädgårdsmästarebostad. Byggår ca 1916.
21. Lekstuga. Byggår ca 1918.
22. Tennisplan. Byggår ca 1918.
23. Hundgård förr. Nu bostad. Byggår ca 1943
24. Småskolan. Byggår ca 1860 - 70.
25. Storskolan. Byggår ca 1913 - 14.

Sigvard.

Iskäli

Sjökvarpet

Fågelbro

1.

2.

3.

7.

11.

8.

10.

13.

15.

16.

21.

22.

20.

17.

18.

14.

22.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

MINNEN FRÅN FÅGELBRO GÅRD. ÅRET ÄR 1936.

Berättat av Sigvard Lönnqvist.

På vintern 1936 flyttade vi in som nygifta i Förmansbostaden, som ligger väster om gården, in på övre botten. Där fanns kök med järnspis, rum med kakelugn.

Vatten fick bäras in från brunn och avfall bäras upp bakom vedboden.

Ved fick köpas eller huggas från angränsande skog.

Tapeter och färg för att snygga upp lägenheten, fick vi genom ägaren till Fågelbro, Kapten Allan Vinge.

Gården arrenderades då av Patron Angberg, som kom till gården från Revelsta gård år 1932. Han bodde i förvaltarbostaden.

Hyran för lägenheten var 20:- kr per månad, att betalas på gårdskontoret den sista i varje månad.

På gården var då liv och rörelse. Jordbruket sköttes fint, många var anställda där, gott om kor, hästar och andra djur.

På vintern 1936 var det avverkning i skogen. Svensson-Larsson och jag fick varsin gammal häst med skogskälkar och vedsläpa med stakar.

Klockan 6.30 på morgonen i stallet, påselning och spänna för. Man fick med sig en höknippa åt hästen och en säck att sitta på.

Vi körde hemifrån vintervägen till Malma, över Storsjön - Mölnbäcken - Långdalarna - upp till Visjön, där grabbarna Lindgren från Malmstugan högg timmer och långved.

Ibland kunde det vara 20° kallt på morgnarna.

Vi släpade ut timmer till stora vältor, som de andra på gården körde hem till Fågelbro-sågen. Den låg där Marinanidag ligger.

När vi släpat färdigt timmer för dagen, skulle vi lasta långved och ha med oss hem. Den lastades av ovanför magasinet.

På dagen när det varit dagsmeja, blev man ganska sur av att sitta hem på lasset och man blev ganska genomfrusen. Skönt att sen komma hem till värmen.

Nu är det tyst på gården. Inget folk. Inga djur. Och den skall exploateras. Vad blir det då av gamla Fågelbro?

Det är ganska trist att alla ortsnamn och vägnamn försvinner. Vi som nu är 70 - 80 år och om en 20 - 30 år fösvunnit, hur många vet då vad åkrarna, backarna, vägarna m.m. hette?

Här är några namn på åkrar:

Storängen, mellan gården och Tranaröfjärden.

Hjälmgårdet, gårdet m t Fågelbrokärret.

Iskällarängen, ängen vid Iskällaren.

Stallåkern, vid tennisplan vid Malma.

Vretsgärdet, mellan Malmavägen och S:a Vreten.

Dalhuggsgärdet, Vid Dalhugget.

Grindstugårde, där trädgårdsmästare Berke har sin odling.

Långdalarna, från Mölnbäcken till Visjön.

Västergårdsgärdet, mellan Västergården och gården

Skolgårdet, nedanför skolan.

Hästpinnan

Lillgårdet, mellan Malma och Malmafladen.

S:a Vretens äng, ute på Långstrand

Långgårdet, öster om Didriksdal

Rådalsgårdet, vid Rådalen

Torparens äng, nedanför Norrvik

Finnströms odling, 150 m söder om Strömma Handel, ovan parkeringplatsen.

Lillnoret, mellan Mellansjön-Kvarnsjö

Långnoret, mellan Storsjön - Mellansjön

Myrbacken, öster om Dalhugget

Men var ligger:

Gabrielsdal, Kroksjödalen, Tomasmaren?

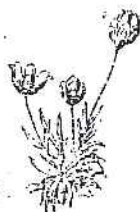
Hur många känner till Dammen? En vattenreservoar ovanför statarlängorna, dit vatten pumpades från Iskällaren.

Vad jag här tagit upp av namn, är bara en bråkdel av vad som finnes, så är det någon i Hembygdsföreningen som vet några fler namn, är vi tacksamma att få in dessa.

Själv har jag fått en del uppgifter genom Gunnar Lövgren, som själv arbetat under gården.

+++++

Sakta susar det i lunden
 "Kärleken" som vakar glatt
 Kan jag drömma denna stunden
 Kan jag slumra från min skatt
 Blott en Kyss och sen godnatt.

A.L. 1895

Sigvard.

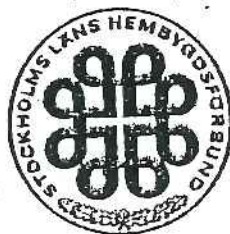

Hembygd ger trygghet

INFORMATION FRÅN LÄNETS HEMBYGDSFÖRBUND.

Studiebesök i arkivet Stockholms Företags-
 minnen, Västmannagatan.

Tid: den 26 mars kl. 18.30.

Vårutflykt den 6 maj i Södra Roslagen. Utgår från Rimbo.

Guidekurs, troligen den 12 maj.

Ring till Kjell Nilsson 08 - 42 27 48 för vidare information.

V A R G .

En rask promenad genom århundraden om förhållandet mellan människan/vargen.

En vargflock om ca 10 djur upprör och sätter skräck i en hel bygd uppe i Värmland. Föräldrar vågar ej sända sina barn ensamma till skolbussen. Experter förklara att vargen är ofarlig för människan. Men är man rädd så är man. Då hjälper nog inga expertord. Och kan man verkligen lita på vilda djur som tappat respekten och rädslan för människan och söker sig till bebyggelsen? Inte skulle jag våga gå ut i dom skogarna och plocka blåbär ensam. Kanske kommer man på en lösning så småningom, så både varg och människa ska kunna få leva utan risk för såna här konfrontationer.

VARGAR PÅ VÄRMDÖ.

För 150 år sedan var detta verklighet. Och rädslan här för varg var förmodligen lika stor då som den är nu i Värmland.

Folket klagade över att den ställde till betydande skada, både på svin och får. 1829 infångades och dödades 4 vargar. 1834 sköts 3 på Prästgårdens mark. Under följande år sköts enstaka djur, bl.a. på Fågelbro. Sista vargen sköts 1855 vid Fjällsvik.

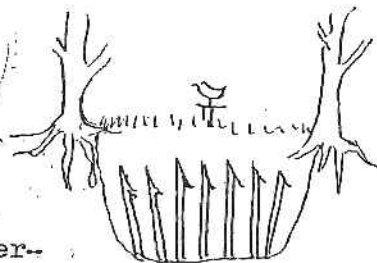
Skottpengar betalades ut för örsnibbarna. I början av 1800-talet betalades 10 riksdaler.

HUR JAKTEN BEDREVS.

De vanligaste sätten var troligen med sax och med gluggskytte. Vid gluggskytte lade man ut lockbete, som var väl fastbundet, för att det inte skulle kunna släpas bort. Sen passade man den. Fick man inte varg, så fick man förmodligen en räv istället. Det var inte så dumt det heller. För skinnet betalades bra.

Man använde sig också av varggropar: se bild nästa sida. I mitten fästes en påle med en platta på. På den placerades en levande gås el. dyl. som lockbete. Var det kall vinter, fick fågeln en bit fårskinn under sig.

Den placerades ut i skymningen och bands fast med en grimma. Smala spön lades från gropens kanter till plattan. På dom lades långhalm, som man arrangerade med ett långt spö. När gropen inte användes var den över-täckt och gömd.

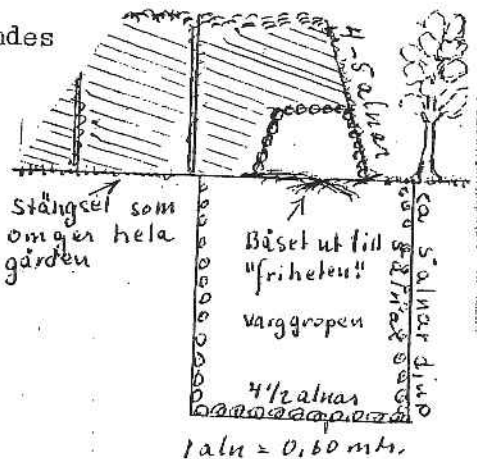

VARG-GROP

Enligt Erik Boström skall det ha funnits en varggrop på Norrviks ägor när han var barn, och enligt Rolle Lönnqvist skall det ha funnits en varggrop på tomten Alrotsvägen 8. Men i dag är där en anlagd gräsmatta.

Det bör ha funnits fler gropar häromkring. Snälla Ni, hör av Er och berätta.

Varggårdar, se skiss, användes också. Det var en större anläggning som var kostsam och tidsödande att tillverka och hålla i stånd. Den anlades i en stor cirkel, ca 600 aln. i omkrets, med en stenlagd eller pålad varggrop vid utgången, se skiss. Den placerades på vältränerad mark, så inget vatten samlades i gropen.

Stängslet runt om var ca 4-5 alnar högt och sluttade in mot gården. Det var på så sätt lätt för vargen att ta sig in men omöjligt att ta sig ut samma väg igen. Den enda vägen ut gick genom en tunnel över varggropen. Gropen var gömd med spänstiga grangrenar som var fästade med tjocka ändan vid kanten och de mjuka topparna över gropen, se skissen. När djuret trampade igenom grenarna vispade dom tillbaka i sitt ursprungliga läge. Därför blev ej nästa varg varnad när han sökte samma väg ut.

ATT TROLLA BORT VARG.

Det var allmogens skyldighet att lyda skallbud. Men detta var både tidsödande och kostsamt. Så ibland försökte man andra knep t. ex. att trolla bort vargen. Den sista gången man försökte detta var troligen 1638.

Ur protokoll från dom som föll 1641 kan man utläsa följande:

De huvudanklagade var studenten Per Siffridsson och hans morbror finnen Jöran Harafinne.

Det började med att studenten Per, som undervisade länsman Lars i Eflinges barn, berättade att han hade en morbror som var "småkloker" och kunde driva bort odjur och ta så många harar och andra djur han ville. Länsmannen och en Mats i Norrvik sände då studenten med bud till Harafinne. När han sen kom hit utlovade länsmannen honom en halv mark från varje bonde, om han kunde driva bort vargarna. Detta lovade Harafinne.

En Seffred Drake fick i uppdrag att samla in pengarna, men passade på att förskingra dessa. Men sockenmännen lovade Harafinne nya pengar. Denna gång åkte han själv och tog med Per som tolk vid inkasseringen. De besökte gårdarna uti Malma fjärding (se fotnot) Inga, Farsta, Orminge och Hemmesta fjärdingar. Somliga betalade med pengar. Andra med både pengar och mat.

Av någon anledning kom saken så småningom inför rätta och dom föll. Harafinne dömdes för trolldom till kyrkstraff att slita ris 3 kyrkodagar utanför kyrkodörren och sedan återsändas till Finland. Studenten Per skulle en gång löpa gatulopp och vara självskriven båtsman. Länsman och de andra inblandade fingo lida sitt straff på Värmdös kyrkas skampall, dömda för avgudadyrkan.

1603 hade det också varit ett mål uppe, där sockenborna anklagades för att ha betalat pengar till en gammal gubbe, som skulle driva bort vargar. Allmogen förbjöds att efter denna dag "tro eller omgås med sådan vidskepelse"

I Nordiska Museets Folkminnessamlingar finns en sägen upptecknad. Så här berättar sagesmannen:

"Jag hörde av min fostermor, som var född på Ingarö, att Ingarö var mycket hemsökt av varg förr i tiden.

Så kom det en man, jag tror han var utsocknes ifrån. Han lovade att mot en liten ersättning förgöra Vargen. Men prästen ville inte betala. Med den påföljd att vargarna kommo ända in i förstugan till honom och han blev tvungen att punga ut med en slant för att bli av med dom.

Efter det fick Ingarö-borna heta Ingarö Vargar. Att Värmdö-borna blev kallade Värmdö Kalvar berodde på, att när de tidigt om morgnarna kommo in till Stockholm med levande kalvar, så skrika dessa: Värmdön, Värmdön, För de längta hem".

Enligt gammal folktro, bör man inte nämna vargen vid namn, utan istället kalla honom den grå, gråben o.dyl.

FOTNOT:

Värmdö Skeppslag var under tidig medeltid indelat i fjärdingar. Dessa var: Argsö (lagd till Orminge 1539), Farsta, Hemmesta, Inge, Norrljustran, Orminge, Rumbo, Siggesta, Skägga, Skärö, Svartsö, Söderljustran, Vindö, Väsby och Älvsala (lagd till Hemmesta 1539).

Men de Brun skriver i sin bok, "Värmdö Skeppslags äldre historia"; "Utom dessa 15 fjärdingar, som äro namngivna och kända, måste ytterligare ha funnits en till, eftersom antalet skall vara delbart med 4".

Jag undrar nu: kan Malmö Fjärding, som omnämns i protokollet vara den 16:e och saknade fjärdingen? Eller är det en felskrivning? Att den var borta 1641, när den här händelsen utspelades, kan vi utgå ifrån. Men har den funnits tidigare och levde kvar i folkmun?

En administrativ indelning i Hundare och Skeppslag skedde någon gång på 1.000-talet. Enligt den Gamla Uplandslagen skulle varje Hundare eller Skeppslag bygga, utrusta och hålla fyra skepp.

Av gravhögar, daterade 800 - 900-talet, som finns runt Malma Gård, vet vi att det fanns bebyggelse där mycket tidigt. Tidsmässigt skulle de här funderingarna kunna stämma.

Om man sen studerar formen på Hemmesta fjärding, (dit Fågelbrolandet - Malmalandet hör idag), så ser det ju inte helt otroligt ut, att Malmalandet bildat en egen fjärding.

Vilken duktig människa löser den här gåtan? Jag tror inte det blir lätt.

Lycka till!

Källor:

Gudrun.

Värmdö Skeppslags äldre historia.
av Frans de Brum.

Värmdö Skeppslag vid 1500-talets mitt
av Mats Burell.

När Värmdö vargar skulle tröllas bort.
av Gunnar Bolin, artikel i VSF:s årsbok.

Vikingatidens ABC, utg. av Statens Historiska Museum.
Jagt och Djurfångst av Joh. Ludv. von Grieff.

+++++

V A R N I N G !

Kom ihåg att dymmelonsdag plocka bort alla skaft ur kvastar. Ställa undan alla redskap med långa skaft. Stänga spjäll och fönster noga. Man kan aldrig veta vad som kan hända natten till skärtorsdag. Det är så mycket som flyger och far.

E N

G L A D   O C H   T R E V L I G
P Å S K

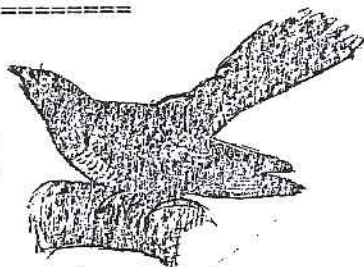

K O M M A N D E   A K T I V I T E T E R .

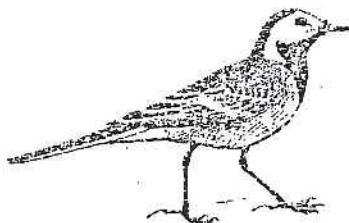

GÖKOTTA.

Den 31 maj kl. 5⁰⁰ (Kristi Himmelsfärdsdag) samlas vi vid Didriksdal, parkeringen där det var affär förr, tillsammans med vänner från Naturvårdsföreningen och Ornitologerna, för att tillsammans vandra runt Våmfjärden. Vi hoppas att både Kungsängsliljor och Gullvivor blommar då. Vi från Strömma bjuder på historia och information om de platser vi passerar.

Det brukar vara riklig morgondagg, så ta helst stövlar på. I Skolviken är det väl lämpligt att stanna en stund för att äta de mackor var och en tar med sig.

MORGONVANDRING.

Lördagen den 19 maj bjuder Naturvårdsföreningen på morgonvandring runt sjön Dyppeln, Korsmosjön och Lillmossträsk.

Samling kl. 5⁰⁰ vid busshållplatsen, Grävlingstigen. Ta stövlar på och matsäck med.

ATT TILLVERKA BJÖRKVISPAR.

Söndagen den 20 maj (vid regn ställer vi in till en annan söndag) samlas vi vid Strömma Handel, för gemensam utflykt till en igenväxt åker, där vi tillverkar björkvispar.

Vi samlas kl. 10⁰⁰, för att stanna ute den varmaste och skönaste delen av dagen.

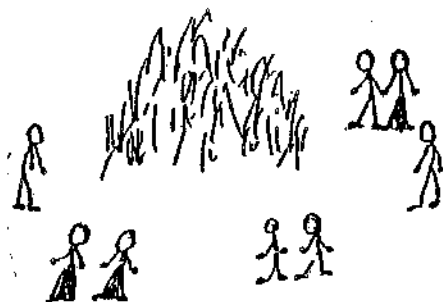
Ta med mackor eller något annat till lunch.

MAJBRASA.

Majbrasa ordnas som vänligt nere på Hembygdstomten. Anslag kommer upp på anslags-tavlan, där vi berättar närmare om vilken tid vi skall träffas.

FRILUFTSGUDSTJÄNST.

Under juni månad brukar vi få besök från kyrkan för en andaktsstund på Hembygdstomten. Vi hoppas att så sker även i år.

SANDSKÄR.

Till Sandskär har vi varje år haft en utflykt och räknar med det även i år.

Anslag kommer upp på tavlan i god tid.

SENSOMMARFEST.

Sommarfest på Hembygdstomten i början av augusti har blivit tradition. Tyvärr har vi ännu inget hus, utan måste fortfarande lita på vädrets makter. Vi får hålla tum-marna för ett vackert väder.

Omkring 3 maj brukar svalorna anlända. Förr trodde man att svalarna låg i dvala på havsbotten under vintern.

Det berättas också att en flicka hade stulit ett silkesnystan och en sax av jungfru Maria. Till straff förvandlades hon till en svala. Det är därför svalan har ett bröst som ser ut som ett nystan och kluven stjärt som en sax.

Hembygd ger trygghet

BUDKAVLEN GÅR.

Hembygdens år kommer att firas stort i år. Alla hembygdsföreningar över hela Sverige är inblandade. Budkavlar går runt i alla län, från den ena föreningen till nästa.

Den 22 juli kl. 13⁰⁰ beräknas den komma till Strömma från Skärgårdsmuseet, Stavsnäs. Känner vi dom rätt så kommer dom att hitta på något kul jippo vid transport och överlämnande.

Strömma Hembygdsförening kommer sen i sin tur att behålla den ett par timmar. I samband med detta kommer vi att ordna någon festlighet. Vad vet vi inte riktigt ännu, men något trevligt måste det ju bli.

Sedan ska vi hitta på ett sätt att forsla den till Ingarö Hembygdsförening.

Hembygdens Dag kommer sedan att firas på Skansen den 26 augusti, då alla budkavlar samlas in och ska överlämnas till Kungen.

I nästa nummer av vår tidning kan vi presentera vårt program.

HEMBYGDENS DAG - VÄRMDÖDRÄKTEN.

Gruppen som håller på och syr Värmdödräkten har blivit nyfikna på hur andras Värmdö-dräkter ser ut.

Knappast någon dräkt är den andre helt lik, tycker vi oss ha märkt. Värmdö-dräkten är en ung dräkt. Bara 50 år gammal. Men under de 50 åren har det sytts upp, tror vi, ett ganska stort antal dräkter. Och dom är vi mäktade nyfikna på.

Därför har vi hyrt Värmdö Bygdegård den 22/9 kl 18⁰⁰ och skall försöka locka dit så många som möjligt som är ägare till dräkten. Vi tror det blir mycket intressant.

Samtidigt kan vi göra en inventering och få veta vem som vävt, sytt, vilket år o.s.v.

Själva fick vi lust att göra en "Strömna-variant". Dräkten ville vi inte föngripa oss på. Däremot bytte vi färg på hättan. Från rött till grönt. Den har ursprungligen, enligt Iris Ekmans artikel i Skeppslagets Fornminnesförenings årsbok 1935 - 36, funnits i olika färger. Bland annat grönt. Det förlåter vår "synd" lite gram tycker vi.

Sista manusdag för nästa tidning är den 12 maj 1984.

Också en vändning.

- Vill ni då aldrig bli mer än en syster för mig?
— Jo, jag hoppas det — i går friade er far till mig, jag svarade ja och snart får ni kalla mig mamma.